

Memo

Van:



Aan:

✉ Eerste Kamer, cie. I&W/VRO

C.c.:

Datum:

20 november 2024

Betreft:

Position paper Bouwend Nederland t.b.v deskundigenbijeenkomst cie. I&W/VRO

Water & de bouw- en infrasector in Nederland

Bouwend Nederland is de grootste vereniging van bouw- en infrabouwbedrijven in Nederland met 4.600 leden. Hun omvang varieert van multidisciplinaire bedrijven met een miljardenomzet tot zeer gespecialiseerde kleine aannemingsbedrijven. Een deel van onze leden werkt vrijwel exclusief aan waterbouwprojecten. Met de deadline van de Kaderrichtlijn Water in het vooruitzicht en de Kamerbrief over 'rekening houden met bodem en water' wordt het duidelijk dat water voor een groot deel van onze leden een relevant onderwerp wordt.

Bouwen op, aan en met water

De bouw- en infrasector draagt samen met partijen als waterschappen en het Rijk al jaren bij aan de waterveiligheid in Nederland. Waar waterveiligheid voorheen vooral geconcentreerd was rond het indammen en snel afvoeren van water zien we een verschuiving naar werken met en ruimte geven aan water, mede met het oog op klimaatverandering. Uit het oogpunt van klimaatverandering wordt het daarnaast belangrijker om rekening te houden met bodem en water op de plekken waar we bouwen.

Vanuit de ervaringen van bouw- en infrabouwbedrijven hebben wij een aantal constatering en aanbevelingen.

Constatering: er liggen een aantal grote opgaven rond bijvoorbeeld dijkverzwaringen en uitbreiding en aanpassing van rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's). Als opdrachtgevers met elkaar blijven concurreren om de beperkte capaciteit in de markt en ieder project los blijven ontwerpen en aanbesteden dan wordt de capaciteit van de markt niet volledig benut en stijgen de prijzen. Een goede ontwikkeling is de Projectenkalender Waterschapsmarkt, waarmee inzichtelijk wordt welke waterschappen welke projecten wanneer in de markt willen zetten.

Aanbevelingen:

1. Een vervolgstap op het publiceren van de planning van werkzaamheden van waterschappen kan het onderling tussen waterschappen afstemmen van planning zijn om zo de capaciteit van de markt optimaal te benutten en daarmee zoveel mogelijk van de noodzakelijk projecten te realiseren;
2. Versnelling en kostenbeheersing hebben baat bij het standaardiseren van oplossingen. Bedrijven krijgen als stimulans om hierin te investeren een stabiele opdrachtenstroom in het vooruitzicht. Dat vraagt bijvoorbeeld het bundelen van opdrachten van diverse waterschappen met gelijke opgaven. Provincie Noord-Holland gaat

inmiddels met het programma Samen Slimmer Renoveren en Vervangen hun opgave op deze wijze in te vullen en kan als inspiratie dienen¹. Ook het programma Ruimte voor de rivier laat meerwaarde zien in het clusteren van opdrachtgeverschap, middelen en kennis. Laten we die ervaringen benutten.

Invloed van waterkwaliteit op vergunbaarheid bouw- en infrastructuurprojecten

De Kaderrichtlijn water is een groot punt van zorg voor bouw- en infrabedrijven. Door vervuiling van grond- en oppervlaktewater, voornamelijk veroorzaakt door andere sectoren, kan vergunning van bouw- en infrastructuurprojecten in de knel komen. Dat blijkt uit onderzoek van Witteveen+Bos² en een eerste recente rechtszaak in Vlaanderen. Het gaat dan niet alleen om grote projecten, ook kleine projecten kunnen in de problemen komen. In een worst-case scenario kan ongeveer 20% van de bouwopgave dan niet worden uitgevoerd. Gezien de grote opgaven die er liggen op het gebied van woningbouw, vervanging van bruggen en viaducten en verzwaren van het elektriciteitsnet is dat uitermate onwenselijk.

Bouwend Nederland heeft daarom samen met Rijkswaterstaat en de Vereniging van Waterbouwers een aantal projecten getoetst op invloed van de Kaderrichtlijn water; we noemen dat stresstests. Enerzijds hebben we dat gedaan om te zien welke problemen zich waar in het proces kunnen voordoen, anderzijds om te zien welke oplossingen opdrachtgevers en opdrachtnemers kunnen bijdragen. De eindrapportage wordt voor het einde van 2024 verwacht. Daarna zullen wij als gezamenlijke opdrachtgevers de kennis breed beschikbaar stellen en waar nodig vertalen naar praktische handreikingen voor opdrachtgevers, beleidsmakers en uitvoerende partijen. Zo willen wij gezamenlijk bijdragen aan oplossingen.

Wij hebben een aantal suggesties die mede voortvloeien uit de eerste bevindingen

Problemen kunnen verkleind of voorkomen worden door onder meer de volgende maatregelen:

- a. Een flink aantal mogelijke problemen voor bouw- en infrastructuurprojecten rond de Kaderrichtlijn water kan worden voorkomen door toepassing van 'retourbemaling' bij bouwprojecten, waarbij grondwater dat omhoog komt in de bouwput een eind verderop weer terug wordt gepompt in hetzelfde grondwaterlichaam. Praktisch probleem daarbij is dat er regelmatig twee verschillende bevoegd gezagen zijn die het niet met elkaar eens zijn over de uitvoering. Een aanpassing van wetgeving waarbij er in dit geval maar 1 bevoegd gezag is helpt en kan relatief eenvoudig worden gerealiseerd;
- b. In aanbestedingen is vaak nog geen aandacht voor waterkwaliteit. Dat betekent dat (infra)bouwbedrijven moeten inschrijven op werken waarvan de risico's en de kosten deels onzeker zijn. Dat is een ongezond mechanisme in een markt waarin de laagste prijs vaak nog de belangrijkste gunfactor is. Basisinformatie over de kwaliteit en kwantiteit van het grondwater op de projectlocatie alsmede van omringende KRW-oppervlaktewaterlichamen verdient een vaste plek in de aanbestedingsdocumenten, net zoals dat met bodemkwaliteit (weliswaar nog niet kwalitatief voldoende) gebeurt;
- c. Er bestaat een waterkwaliteitstoets die initiatiefnemers kunnen doorlopen voor hun project (emissie-immissietoets³) om te zien of hun project voldoet aan de eisen van de Kaderrichtlijn water. Voor de grootste projecten en lozingen is dit een prima instrument. Maar voor alle projecten die kleiner zijn dan heel groot is dit instrument eigenlijk disproportioneel. Een 'light'-variant die ook voor MKB bedrijven werkbaar is, is zeer wenselijk. Het ministerie van I&W zou hier in kunnen voorzien.

¹ [Samenwerking beheerorganisaties Noord-Hollandse bruggen en viaducten van start - Provincie Noord-Holland](#)

² [18042022_ onderzoek-Bouwend-Nederland-Een-KRW-risicoanalyse-voor-de-vergunningverlening-voor-de-bouw-en-infrasector.pdf](#)

³ [Emissie-immissietoets | Informatiepunt Leefomgeving](#)